

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeyi Üzerindeki Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği

H. Hüseyin SOYBALI ^a

Ali KABAKULAK ^b

Berkan BAŞAR ^c

^a Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Afyonkarahisar/Türkiye. (hsoybalı@aku.edu.tr)

^b Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Afyonkarahisar/Türkiye. (alikalakulak@aku.edu.tr)

^c Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar/Türkiye. (berkan_basar@hotmail.com)

ÖZ

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:

07.04.2020

Kabul Tarihi:

10.05.2020

Anahtar Kelimeler

Rekreasyon

Rekreatif Faaliyet

Kişilik Özellikleri

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin rekreasyon faaliyetlerine katılım düzeyine etkisini araştırmayı amaçlayan bu çalışma kapsamında rekreasyon, rekreatif faaliyetler ve kişilik özellikleri kavramları temel alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin sahip oldukları kişilik özelliklerinin seçmiş oldukları rekreatif faaliyetlere etkisini ele alan çalışmada farklı tür kişilik özelliklerinin hangi rekreatif faaliyetlere yöneldiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda üniversite öğrencilerine sunulmak üzere ilgili literatür dikkate alınarak bir anket hazırlanmıştır. Bu anket formu Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilere uygulanmış ve 390 değerlendirilebilir anket formuna ulaşılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada Turizm Fakültesi öğrencilerinin en çok sorumluluk kişilik özelliği gösterdikleri; en az gösterdikleri kişilik özelliklerinin ise nevroitiklik (duygusal denge) kişilik özelliği olduğu belirlenmiştir. Nevrotiklik kişilik özelliği dışında diğer tüm kişilik özellikleri (dışadönüklük, açıklık, geçimlilik ve sorumluluk) ile boş zaman motivasyon düzeyleri boyutları (Entelektüel, sosyal, yeterlik-ustalık, itici-çekici) arasında pozitif, anlamlı ve zayıf ilişkiler bulunmuştur. Turizm Fakültesi öğrencilerinin boş zaman motivasyon düzeylerinin ise orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir.

ABSTRACT

Article History

Received

07.04.2020

Accepted:

10.05.2020

Keywords

Recreation

Recreative Activity

Personality Traits

Afyon Kocatepe University

Article Type: Research Paper

In this study, which aims to investigate the effect of personality traits of students studying at Afyon Kocatepe University, Faculty of Tourism on the level of participation in recreation activities, the concepts of traits are examined. In addition the study focused on the effect of students' personality traits on the recreational activities the different types of personality traits were directed towards. For this purpose, a questionnaire has been prepared to university students. This questionnaire was applied to students studying at the Faculty of Tourism of Afyon Kocatepe University and 390 evaluable questionnaires were reached. The data obtained from the questionnaires were reached. The data obtained from the questionnaires were analyzed with the SPSS package program. In the study, the students of the Faculty of Tourism showed the most responsibility traits they showed the least were neuroticism (emotional balance) personality traits. Apart from neurotic personality traits, positive, significant and weak relationships were found between all other personality traits (extraversion, openness, subsistence and responsibility) and leisure motivation levels (intellectual social, competence mastery, repulsive- attractive). It was determined that the leisure motivation levels of the students of the Faculty of Tourism were above the middle level.

***Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:** : Berkan BAŞAR

E-Posta: berkan_basar@hotmail.com

Önerilen Atıf/ Suggested Citation:

Soybalı, H. H., Kabakulak, A. ve Başar, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeyi Üzerindeki Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7 (2), 107-134.

1. Giriş

İnsanlık tarihine bakıldığında her şeyin sürekli bir değişim ve gelişim içinde olduğu görülmektedir. Ünlü düşünür Heraklitos'un söylediği “Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.” sözü günümüzde hala geçerliliğini korumaktadır. İnsanoğlu, Dünya’ya adım attığı ilk andan itibaren yaşamlarını sürdürebilmek için avcılık ve toplayıcılık yapmışlardır. Daha sonra ateşi ve tekerliği bulmuş; hayvanları evcilleştirmiş, yerleşik yaşama geçmiş ve iş bölümü kavramını ortaya çıkarmışlardır. İş bölümü insanların gün boyunca mesai yapmalarına neden olmuş ve insanlar zaman içinde çalışan birer makine olarak görülmüştür (Koçel, 2015, s.238). Zaman içinde paradigma değişimleri (Urry, 1999, s. 202-203) ve bu değişimlerle beraber konaklama, seyahat ve ulaştırma araçlarındaki gelişmelere bağlı olarak (Akoğlan Kozak, 2013, s.12-18) insanların sadece bir makine olmadığı (Koçel, 2015, s.273) sosyal bir varlık olarak sevme sevilme, barınma, güvenlik, yenilenme, tatil yapma vb. ihtiyaçlarının da olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak sanayi devrimiyle birlikte insanların çalışma saatleri yeniden düzenlenmiş ve zamanla çalışanların çalışma süreleri azalmaya başlamış (Roney, 2018, s.17) ve ücretli izinlerin verilmesi, hafta sonlarının tatil edilmesi (Eralp, 1974, s.274-275; akt. Akoğlan Kozak vd., 2013, s. 15) gibi önemli gelişmeler boş zaman faktörünün öneminin anlaşılmasında önemli rol oynamıştır. *Çalışma sürelerinin düzenlenmesi ve ücretli izin hakkının yaygınlaşmasının yanı sıra buharlı gemilerin icadı ve demiryollarının gelişmesine paralel olarak seyahat etmek daha az masraflı hale gelmiş ve dolayısıyla yaygınlaşmıştır* (Roney, 2018, s.17). Boş zamanı artan kişiler, ulaştırma araçlarının gelişmesiyle beraber uzak destinasyonlara hem daha hızlı hem de daha uygun fiyatlarla seyahat etmeye başlamış ve böylelikle turizm faaliyetleri ortaya çıkmaya (Akoğlan Kozak vd., 2013, s.14) ve çeşitlenmeye başlamıştır.

Boş zaman, kişinin çalışmadığı, kişinin kendine kalan ve özgürce hareket edebildiği ve insanların çalışmadıkları zamanlarda yaptıkları haz verici aktivite (merriam-webster.com, 2020) olarak tanımlanmıştır. Bu zaman diliminde kişi tek başına ya da herhangi bir topluluğa bağlı olarak, aktif veya pasif bir şekilde rekreatif etkinliklerle uğraşabilir. Kişiye ait bu boş zamanın nasıl, kiminle, hangi aktivite ile nerede geçirileceği tamamen kişinin kendi iradesine bağlıdır. Boş zamanı değerlendirmek için seçilen rekreatif faaliyetin belirlenmesinde kişinin ilgi alanları, yetenekleri, kişisel beklentileri, sosyal ve ekonomik durumu son derece önemli belirleyici unsurlardır (Güçer ve Başar, 2014, s.382). Bireylerin boş zamanlarını değerlendirmesine yönelik tercihlerini etkileyen bir diğer unsur ise kişilik özellikleridir. Kişilik özellikleri boyutlarının tespit edilmesine yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında 20.

yüzyılın ilk yarısından itibaren analizlerin yapıldığı ve bu analizlerde kişilik modellerini belirlemeye yönelik faktör analizlerinin yapıldığı gözlenmiştir (Yelboğa, 2006). Bu çalışmada Goldberg (1981) tarafından geliştirilen ve bireylerin kişilik özelliklerinin beş farklı faktörde (dışa dönüklük, açıklık, duygusallık, geçimlilik, sorumluluk) ele alındığı Beş Faktör Kişilik Modeli dâhilinde bireylerin rekreatif faaliyetlere katılım düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma üniversite öğrencilerinin okuldaki öğrenim süresi, okul dışı ders çalışma süresi ve eğer herhangi bir işte çalışıyorlarsa iş vakti dışında kalan zamanda fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kendilerine ait zaman diliminde yapmış oldukları boş zaman aktivitelerini ve bu aktivitelere katılım düzeylerinde kişiliklerinin etkisini belirlemeye yönelik yapılmıştır.

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Rekreasyon Ve Rekreatif Faaliyetler

Boş zaman; İngilizce “leisure” kelimesi Latincedeki “licere” kelimesinden gelmekte ve işten arta kalan vakit ya da zorunlu sosyal sorumluluklar yerine getirildikten sonra kalan boş vakit şeklinde tanımlanmaktadır (Torkildsen, 2005, s.114). Bir başka ifadeyle boş zaman, çalışma saatleri dışında kalan, kişisel tatmin oluşturmak amacıyla pasif veya aktif bir şekilde yaşantılara katılma durumu şeklinde tanımlanmaktadır. Günümüzde özellikle teknolojideki ilerlemeler, çalışma saatlerinin azaltılması gibi faktörler insanların, boş zamanlarını arttırmış ve bu boş zamanın yararlı bir şekilde geçirilmesi için rekreatif faaliyetler daha da önem arz etmeye başlamıştır. Kişinin fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra özgür bir şekilde hareket edebildiği zaman dilimi olan boş zamanın, nasıl değerlendirileceği tamamen kişinin kendi tercihinde kalmıştır. Bu zaman diliminin kiminle, nasıl, nerede ve hangi aktiviteyle geçirileceği kişinin hür iradesine bağlıdır. Boş zamanı değerlendirmek için seçilen rekreatif faaliyetlerin belirlenmesinde kişisel beklentiler, sosyal konum ve ekonomik durum önemli bir belirleyici faktör teşkil etmektedir. Rekreasyonla ilgili farklı bakış açıları beraberinde, birbirinden farklı tanımları da getirmiştir. Rekreasyon kimi yazarlarca (Torkildsen, 2005; Hazar, 2003; Mclean vd., 2005) boş zamanlarda “aktiviteye bağlı deneyim olarak tanımlanırken”, bazı yazarlara göre “kişinin kendini yenilemesi” olarak görülmektedir. Rekreasyonu aktiviteye bağlı farklı tanımlayan görüşe göre (Neumeyers, 1958, s.91) “*insanların zevk alabildiği, zihnini tazeleyebildiği, kendini memnun eden çeşitli faaliyetlerle elde edilen deneyimler*” olarak tanımlanırken; “*kişinin kendini yenilemesi*” olarak ifade eden yazarlara göre (Glikson, 1956, s.896) “*insanların psikolojik, fizyolojik, yenilenme ve yaşamın*

sıradanlığını bozan, günlük rutinden kaçış adına gönüllü yaptığı faaliyetler” olarak tanımlanmıştır.

Rekreasyonun birçok açıdan yararları olduğu görüşü doğrultusunda bu yararlar sosyal, kişisel, ekonomik, çevresel boyutta gruplandırılabilir. Rekreasyon faaliyetlerinin kişinin bireysel beceri ve yeteneklerini geliştirmesi, kendine güvenini arttırması, problem çözme becerisini geliştirmesi, liderlik vasfını geliştirmesi gibi kişisel yararlarının yanı sıra, arkadaş ilişkilerinin geliştirilmesi, toplumsal dayanışmayı sağlaması, farklı kültür ve milletleri birbirleriyle yakınlaştırması (Leith vd., 2008, s.75) gibi sosyal yararları olduğu kabul edilmektedir. Kişisel ve sosyal yararların yanı sıra rekreasyon, işsizliğin azaltılması, tasarrufun öğrenilmesi, turizme fayda sağlaması (Hemingway vd., 2001, s.68; Leith vd., 2008, s.80) gibi ekonomik ve kent içinde düzgün, amaca uygun ve çevre güzelliğine katkı sağlayacak parklar, yeşil alanlar, oyun ve spor alanları gibi yerler yapılması, çevreye duyarlı davranışların geliştirilmesi (Hemingway vd., 2001, s.68) gibi çevresel yararlarından bahsedilebilir.

İstek ve arzuları tatmin edebilmek için, bireylerin boş zamanları süresince gönüllü olarak katıldıkları aktivite\deneyim (Torkildsen, 2005, s.3) olarak tanımlanan rekreasyon faaliyetlerinin farklı bakış açılarıyla sınıflandırıldığı literatürde görülmektedir. Rekreasyon etkinlikleri sınıflama eğilimi ilk kez Amerikalı toplumbilimci Lynd tarafından, boş zaman etkinliğinin içeriği ve ortaya çıkış şekline göre, geleneksel boş zaman etkinlikleri (konferans, okuma, müzik gibi), teknolojik ilerlemelerle ortaya çıkan etkinlikler (otomobil, radyo, sinema gibi) örgütsel boş zaman etkinlikleri (gruplar, kulüpler, dernekler gibi) olarak yapılmıştır (Yağmur, 2015, s.53). Daha sonra Karaküçük (2008, s.68) daha kapsamlı bir sınıflama yaparak; *Amaçlarına göre*; dinlenme amacıyla yapılan rekreasyon etkinlikleri, kültürel amaçlı yapılan etkinlikler, toplumsal amaçlı, toplumsal ilişkiler kurmak ve geliştirmek için yapılan etkinlikler, sportif amaçlı, aktif katılımlı veya seyirci olarak yapılan etkinlikler, turizm amaçlı bir başka yerleri gezmek, görmek şeklindeki etkinlikler, sanatsal amaçlı, birçok sanat etkinlikleri olarak sınıflandırırken; *Çeşitli kriterlere göre*; yaş faktörüne göre tercih edilen etkinlikler, Faaliyetlere katılım sayısına göre etkinlikler, zamana göre yapılan etkinlikler, kullanım amaçlarına göre etkinlikler, sosyal içeriklerine göre etkinlikler şeklinde sınıflandırmıştır. *Özel işlevlerine göre*; ticari rekreasyon, sosyal rekreasyon, uluslararası rekreasyon, fiziksel rekreasyon, orman rekreasyonu şeklinde sınıflandırmıştır. Literatürde yer alan birçok farklı kriteri ile sınıflamalar mevcuttur (Kaya, 2003; Robinson, 1972; Mclean vd.,2005; Hazar, 2003). Bu çalışmada ulaşılmak istenen amaca uygun bir şekilde kişilerin rekreatif faaliyetlere katılım nedenlerinin tercihi, katıldıkları faaliyetin türü, faaliyet

seçiminde etki eden faktörler, katılım şekilleri ele alınmaya çalışılmıştır. Rekreasyonun fonksiyonel açıdan çeşitleri olan kültürel ve sanatsal faaliyetler ile sportif faaliyetler çalışmada incelenen faaliyet türleri olarak yer almıştır. Aynı zamanda kişilerin faaliyetlere katılım türü olarak aktif ya da pasif özellik göstermesi, katılıma etki eden faktörlerin de bilinmesi, kişilerin boş zaman rekreatif faaliyet seçimine etki eden önemli unsurlar olarak görülebilir.

Bireylerin boş zamanlarını değerlendirmek adına gerçekleştirdiği rekreatif etkinliklerin katılım türüne göre etken (aktif), edilgen (pasif) ve ettirgen (uzman rekreatör eşliğinde) olarak sınıflandırıldığı görülmektedir (Gül, 2014, s.21). Sportif bir faaliyet örnek gösterilirse, bir bireyin bir yüzme müsabakası izlemesi (evinde ya da spor kompleksinde) edilgen katılım; bireyin kendinin yüzmesi bir etken katılım; profesyonel bir yüzme hocası eşliğinde yüzme eğitimi alması ettirgen bir katılım olarak örneklendirilebilir. Başka bir örnek verilirse; bir kişinin herhangi bir müzik enstrümanı çalması etken; bir konserde bir sanatçıyı dinlemesi\izlemesi edilgen; profesyonel bir kişi eşliği ve gözetimi ile herhangi bir sanatsal faaliyeti gerçekleştiriyorsa ettirgen katılımcı olarak nitelendirilebilir.

Fonksiyonel açıdan ele alındığında kültürel ve sanatsal rekreasyon ve sportif rekreasyon iki önemli rekreasyon türü olarak görülebilir. Boş zaman, insanların temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra ve çalışma için ayırdıkları zaman diliminin dışında kalan tamamen kişiye özel özgür zaman dilimini ifade etmektedir. Bu zaman dilimi içerisinde insanların aktif (etken) ya da pasif (edilgen) olarak gerçekleştirdikleri faaliyetler rekreasyonu ifade etmektedir. Bu faaliyetlerden kültür ve sanat faaliyetlerini içerenler kültürel ve sanatsal rekreatif faaliyetleri olarak, sportif faaliyetleri içerenler sportif rekreatif faaliyetler olarak tanımlanabilir (Başar, 2015, s.27). *Sanatsal rekreasyon*, bireylerin sanat becerilerini arttırmaya yönelik her türlü boş zaman etkinliği (Hacıoğlu vd., 2003, s.41); *kültürel rekreasyon*, katılımcıların bilgi ve becerilerini arttırmaya yönelik her türlü boş zaman değerlendirme etkinliği (Hazar, 2003, s.26) olarak tanımlanabilir. Bazı kaynaklarda sanatsal ve kültürel rekreasyon faaliyetleri ayrı olarak ele alınırken; bazı kaynaklarda kültürel ve sanatsal faaliyetler olarak birlikte ele alındığı görülmektedir. Her iki kavramın da birbirinden bağımsız düşülmesi mümkün değildir. Çünkü sanatsal faaliyetleri kültürel bir faaliyet olarak nitelendirmek ve kültürel faaliyetlerin bir çeşidi olarak görebilmek mümkündür. Sportif rekreasyon, aktif (etken) spor yaparak ya da pasif (edilgen) şekliyle seyirci, taraftar, yönetici veya başka bir boş zamanın sportif etkinliklerle değerlendirilmesidir (Karaküçük, 2008, s.65). Hazar (2003, s.30) ise fonksiyonel açıdan sınıflandırmada sportif rekreasyonu bağımsız bir tür

olarak ele almamış, fiziksel ve sağlık rekreasyonu altında yapılan etkinlik türleri altında sportif faaliyetlere yer vermiştir.

Bireylerin rekreatif faaliyetlere katılımında katılımcıların sayısına göre sınıflandırma yapıldığında, *bireysel rekreasyon*, kişinin tek başına yaptığı etkinlikleri içine alan rekreasyon faaliyetleridir (Hazar, 2003, s.30).Örneğin evde tek başına kitap okumak, tek başına doğa yürüyüşü yapmak gibi bireyin tek başına yaptığı faaliyetlerdir. *Grup rekreasyonu*, İnsanların grup halinde boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleridir (Hazar, 2003, s.31). Bu tür etkinliklerde insanlar birbirleri ile etkileşim, paylaşım içine girerek rekreasyon amaçlarından sosyalleşme amacını gerçekleştirebilir. Katılımcıların sayısına göre sınıflandırmada kitle rekreasyonu da ele alınabilir. Kitle rekreasyonu, İnsanların boş zamanlarını kitlesel olarak değerlendirmeleridir. Bu tür faaliyetlere milli maçlar, dünya kupası, şampiyonlar ligi, olimpiyatlar gibi spor faaliyetlerinin yanı sıra Rio Karnavalı gibi eğlence organizasyonları örnek gösterilmektedir (Yılmaz, 2007, s.26).

Özellikle üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını geçirmek adına rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerini ölçmeye yönelik literatürde çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Süzer (2000, s.4)' in Pamukkale Üniversitesinde yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmek adına yapmış oldukları rekreatif faaliyetlerin ilk sırasında kitap okumanın, ikinci sırada müzik dinleme faaliyetinin geldiği görülmektedir. Tuncay (2000, s.146) boş zaman değerlendirme ile ilgili yaptığı çalışmada, boş zamanların olumlu bir biçimde değerlendirilmesinin toplumsal uyumun güçlenmesinde etkili olduğu ve özellikle genç nüfusu zararlı alışkanlıklardan koruyabileceğini vurgulamıştır. Benzer doğrultuda Kır (2007, s.325), boş zamanın, bireyin kişiliğinin gelişmesinde, toplumsal refah ve kalkınmanın sağlanmasındaki rolüne dikkat çekerek, üniversite öğrencilerinin pasif boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının, ülke refahının artmasına katkı sağlamaktan uzak olduğunu, bunun yanında gençlerin kimlik gelişimlerini de olumsuz etkileyebileceğini bildirmiştir. Araştırmacı çalışmasında, yükseköğretim öğrencilerinin % 44,4'ünün boş zamanlarında ders dışı kitap, dergi, gazete okuduğunu, % 11,5'inin dinlendiğini, % 10,3'ünün ise televizyon seyrettiğini saptamıştır. Boş zamanlarda spor yapma, kantinde arkadaşlarıyla sohbet etme, müzikle uğraşma, karşı cinsten bir arkadaşla gezme, kahveye gitme gibi faaliyetlerin öğrencilere fazla cazip gelmediğini saptamıştır. Bu sonuç sosyalleşme adına en uygun ortamlardan biri olarak görülen üniversitelerdeki öğrencilerin genellikle pasif katılımlı rekreatif faaliyetlere yöneldiğini göstermektedir. Terzioğlu ve Yazıcı (2003, s.20) ise, üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme anlayış ve alışkanlıkları ile ilgili

Atatürk Üniversitesi'nde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin çok fazla boş zamanlarının olduğu, ancak bunu çok etkin değerlendiremedikleri ancak; öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun boş zaman ve sporu bedensel ve zihinsel gelişim aracı olarak görme düşüncesinde birleştiği belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, üniversitenin bulunduğu şehrin de önemli bir faktör olduğu gösterilebilir. Daha kozmopolit ve sanatsal kültürel merkezlerin olduğu şehirler de, bu merkezler öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılımlarını olumlu yönde etkileyebilir. Schrag ve Strattman (2009, s.156), yaptıkları çalışmada kent ve kırsal alandaki öğrencilerin müzik dinleme ve spor gruplarına katılımlarının yüksek olduğu belirlemişlerdir. Kırsal devlet okulu öğrencilerinin boş zamanlarında arkadaşlarıyla vakit geçirdikleri ve televizyon, film izledikleri; şehir merkezi devlet okulunda okuyanların ise daha çok alışveriş yaptıkları, video ve bilgisayar oyunu oynadıklarını saptamışlardır. Balcı ve İlhan (2006, s.17), Türkiye'deki yedi coğrafi bölgeden seçilen yedi üniversiteden 1318 öğrenci ile yaptıkları çalışmada, üniversitelerin rekreasyon programlarına katılan öğrencilerin, %22,5'inin ilk sırada futbol ve ikinci sırada %9,5'inin fitness branşlarını seçtiklerini, daha sonraki sıralarda ise müzik dinleme (%14,1), tavla oynama (%11,6) ve bilgisayar kullanma (%19,6) aktivitelerinin yer aldığını saptamışlardır. Genelde bayanların erkek öğrencilere göre aktif katılımlı etkinliklere daha az yöneldiği ve bu tip etkinliklere daha az zaman ayırdıkları ve sportif aktivitelerin sanatsal kültürel aktivitelere oranla daha fazla tercih edildiği öğrencilerin sanatsal ve kültürel rekreatif faaliyetlerden çok müzik dinleme ve tiyatro izlemeye öncelik verdikleri saptanmıştır. Bayan öğrencilerin katıldığı etkinliklerde bölgesel farklılıklar olduğu; Akdeniz ve Ege Üniversitelerinde bayan öğrencilerin voleybol, tenis ve yüzme etkinliklerine, Atatürk ve Dicle Üniversitelerinde ise doğa yürüyüşlerine katıldıkları, İstanbul Üniversitesinde ise voleybol ve tiyatro etkinliklerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin yoğun olarak eğitim gördükleri üniversitelerin düzenlediği etkinliklere katıldıkları; üniversitelerdeki topluluk ve kulüplerin bu konuda etkin olduğu belirlenmiştir (Sabbağ ve Aksoy, 2011, s.13). Güçer ve Başar (2014, s.391) Gazi Üniversitesi öğrencilerinin sanatsal rekreasyon faaliyetlere katılım düzeyini incelemiş öğrencilerin %50 sinden fazlasının sanatsal rekreatif etkinliklere bireysel katıldığını, okul bünyesindeki topluluk ve etkinliklerin yetersiz bulunduğu, ilk üç sırada en çok tercih edilen faaliyetlerin ise sinema, müzik ve kitap okuma olarak pasif katılımlı faaliyet tercihi olduğu saptanmıştır. Kement (2019, s.676) çalışmasında Bingöl Üniversitesi öğrencilerinin ticari nitelikli rekreasyon etkinliklerine katılımını incelemiş ve öğrencilerin en fazla kafe, oyun salonu, kahvehaneye (X=4,54), sinemaya gitme (X=3,36) ve kitap okuma (X=3,81) olduğunu tespit etmiştir.

2.2. Kişilik Özellikleri

Türk Dil Kurumu (TDK, 2019) kişiliği “*bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerin bütünü, şahsiyet ya da insanlara yakışacak durum ve davranış*” olarak tanımlamaktadır. Diğer yandan McCrae ve Costa (1989, s.430) kişiliği “*duygusal direnç, içsel, deneyimsel, tutumsal ve motivasyonel olarak farklı durumlarda ortaya çıkan davranışlara karşı verilen tepkiler*” olarak tanımlamaktadır. Birçok alanda bireylerin tercih nedenlerini etkileyen başat faktör olarak ortaya çıkan kişiliğin tanımlanma, boyutlarını belirleme ve bu boyutlar dâhilinde sınıflandırılma çabaları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kişilik özelliklerini tanımlayan bir sınıflandırma yapmak üzere gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında, bu çalışmalarda kişilik özellikleriyle ilişkili olan sıfat ve kelimelerin tespit edildiği görülmektedir (Salgado vd., 2001). Kişilik özellikleri boyutlarının tespit edilmesine yönelik yapılan faktör çalışmalarına bakıldığında 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren analizlerin yapıldığı ve bu analizlerde kişilik modellerinin faktör analizlerinin üç, beş, yedi arasında değiştiği gözlenmiştir (Yelboğa, 2006, s.120). Literatürde farklı yazarların kişilik çalışmalarında farklı sayıda faktörü kendine baz aldığı görülmektedir. Kişilik modelleriyle ilgili çalışan yazarlardan biri olan Goldberg (1981) yaptığı çalışmada beş güçlü faktörün ortaya çıktığını belirterek, çok sayıda farklılaşan kişilik kavramının bu beş faktör etrafında toplanabileceğini belirtmiştir. Goldberg (1981) tarafından geliştirilen ve Beş Faktör Kişilik Modelinde boyutları betimleyen Türkçedeki tipik davranışsal sıfatlar şu şekilde sıralanmış ve puanlandırılmıştır (Somer ve Goldberg, 1999);

Tablo 1. Beş Faktör Kişilik Modeli Boyutları

Dışa dönüklük	- Cana yakın, enerjik, neşeli, heyecanlı ve baskın (yüksek puan) - Mesafeli, sakin, içe dönük, yalnızlığı tercih eden (düşük puan)
Açıklık	- Yaratıcı, analitik, farklı görüşlere açık, duyarlı (yüksek puan) - Geleneksel, tutucu, gerçekleri savunan, ilgisiz (düşük puan)
Duygusallık	- Rahat, özgüvenli, sabırlı, eleştiriye açık, strese toleranslı (yüksek puan) - Endişeli, gergin, çekingen (düşük puan)
Geçimlilik	- Alçak gönüllü, iş birliğine inanan, samimi, anlayışlı (yüksek puan) - Şüpheli, dik başlı, inatçı, rekabetçi, ihtiyatlı (düşük puan)
Sorumluluk	- Sistemli, azimli, başarıya yönelimli, hırslı, titiz (yüksek puan) - Plansız, erteleyen, dikkati dağınık, düzensiz (düşük puan)

Goldberg (1981) geliştirdiği dışa dönüklük, açıklık, duygusallık, geçimlilik, sorumluluk beş boyutu altında bu boyutun sergilediği tipik davranışları ele almış olduğu model geliştirilen birçok kişilik modeline göre daha geçerli, güvenilir olduğu ve bilimsel olarak kanıtlanmış olması nedeniyle en kabul gören model olmuştur (Hough ve Ones, 2001, s.236).

2.3. Kişilik Özelliklerinin Boş Zaman Değerlendirme Tercihleri İle İlişkisi

Boş zaman davranışı ve kişilik üzerine yapılan araştırmalarda Beş Faktör Kişilik Modeli' nin boyutları (dışa dönüklük, açıklık, duygusallık, geçimlilik, sorumluluk) ile bireylerin boş zaman tercihleri arasında çalışmaların var olduğu görülmektedir. Bu boyutlar ile ilgili dışadönüklük boyutu dâhilinde yapılan çalışmalarda, dışa dönük insanların daha aktif katılımlı ve risk içeren sportif etkinliklere katılımının yoğun olduğu, bilgisayar oyunu gibi daha etkileşimi az aktivitelere katılanların daha içedönük olduğu ortaya çıkmıştır (Mannell ve Kleiber, 1997). Duygusallık boyutu dâhilinde yapılan çalışmalarda bu boyutu yüksek olan insanların daha çok gönüllülük esaslı diğer insanlara yardım etme gibi boş zaman aktivitelerine katıldığı ilgili çalışmalarda tespit edilmiştir (Mannell ve Kleiber, 1997). Sorumluluk boyutu dahilinde yapılan çalışmalarda ise bu boyutu yüksek bireylerin sahip olduğu yüksek iş etiği anlayışını boş zamanlarına da yansıttıkları ve boş zaman seçiminde kendiliğinden değil daha düşünerek ve planlı tercih yaptıkları ortaya çıkmıştır (Kovacs, 2007, s.475). Açıklık boyutu dahilinde yapılan çalışmalarda bu boyutu yüksek kişilerin daha çok merak ve yaratıcılık gerektiren aktivitelere yöneldiği ayrıca daha yüksek kültür gerektiren etkinliklere katıldıkları söylenebilir (Mannell ve Kleiber, 1997). Yapılan birçok çalışma doğrultusunda bireylerin boş zaman aktivite seçiminde dışadönüklük, yumuşak başlılık ve açıklık boyutu yüksek kişilerin daha fazla katılım sağladığı, ancak sorumluluk ve duygusallık boyutu yüksek olan bireylerin boş zaman değerlendirmede daha pasif olduğu görülmektedir (Akyıldız, 2013, s.55). Dolayısıyla bireylerin rekreatif faaliyetlere katılmalarında sahip oldukları kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu ve bireylerin yaptıkları aktivitelerde kişilik özelliklerine uygun rekreatif faaliyetleri tercih ettikleri söylenebilir.

3. Araştırma Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin ve rekreatif faaliyetleri tercihlerinde kişilik özelliklerinin ne kadar etkili olduğunun tespit edilmesidir. Bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi'nde 2018-2019 yılları arasında eğitim görmekte olan öğrenciler üzerine gerçekleştirilmiştir. Yapılan literatür taramasında rekreatif faaliyetlere katılım ile kişilik özelliklerini ölçen sınırlı sayıda çalışmaya (Lin vd., 2007; Sarıbaş, 2012, s.1279; Martin ve Myrick, 2013, s.246) rastlanmıştır. Konu ile ilgili yapılan diğer akademik çalışmalarda rekreatif faaliyet tercihine kişilik özelliklerinin etkisinin fazla

çalışılmamış olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin kişilik özellikleri ile rekreasyon faaliyetlere katılma düzeylerini belirlemek gereksinimi duyulmuştur. Bu çalışmanın hem literatürdeki boşluğu doldurması hem de elde edilen bilgiler doğrultusunda, rekreatif faaliyet alanlarının üniversite yönetimi tarafından düzenlenmesi, geliştirilmesi ve bu alanların daha aktif hale gelmesi için politikalar üretilmesine katkı sunması beklenmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin fakültede (üniversitede) daha fazla zaman geçirmelerinin sağlanması böylelikle öğrencilerin birbirleriyle sosyalleşmeleri, kaynaşmaları daha kaliteli ve eğlenceli vakit geçirerek akademik ve kişisel gelişimlerine ve yaşam motivasyonlarına katkısı olması beklenmektedir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada konu ile ilgili olarak literatür taraması yapılmış olup, buna paralel olarak daha önce yapılmış olan araştırma sonuçları incelenerek, elde edilen bilgiler doğrultusunda Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılım düzeyi ve kişilik özelliklerinin bu etkinlikleri tercih nedenleri üzerindeki etkisini belirlemek için Yağmur (2015, s.146) tarafından yüksek lisans tezinde kullanılan anket formu kullanılmıştır. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin demografik özelliklerini ölçmek (cinsiyet, aylık harcama, rekreatif harcama, bölüm, sınıf, ailenin ikamet yeri, boş zaman) amacıyla 7 kapalı uçlu soru yöneltilmiştir. Anketin ikinci bölümünde turizm fakültesi öğrencilerinin kişilik özelliklerini belirlemek için McCrae ve Costa (1989, s.430) tarafından geliştirilen ve birçok farklı çalışmada (Selengil, 2004; Yelboğa, 2006; Taşçı ve Eroğlu, 2007; Doğan, 2013; Kabakulak, 2019) da kullanılan Beş Faktör Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği beş boyuttan oluşmaktadır. Bunlar nevrozizm (duygusal denge), dışadönüklük, açıklık, geçimlilik ve sorumluluk boyutlarıdır ve 5'li Likert derecelendirmesi kullanılmıştır; 1: Hiçbir Zaman, 2: Nadiren, 3: Bazen, 4: Sık Sık, 5: Her Zaman" şeklinde sıralanmıştır. Anketin üçüncü bölümünde Turizm Fakültesi öğrencilerinin boş zamanlarında ne tür rekreatif faaliyetlere katıldıklarını belirlemek amacıyla Yağmur'un (2015, s.146) kullanmış olduğu ölçme aracına ifadeler eklenerek çalışmada kullanılmıştır. Anketin dördüncü bölümünde rekreatif etkinliklere katılımında etkili olan faktörlere (motivasyon) ilişkin ölçek Beard ve Raghep (1980) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması aşamasında ise Karlı vd. (2008) tarafından güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılan 32 maddelik serbest zaman tatmin ölçeği kullanılmıştır. Literatür incelemelerinde söz

konusu anketin yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından kabul gördüğü ve kullanıldığı (Ryan ve Glendon, 1998; Beggs vd., 2014; Beggs ve Elkins 2010; Kanters ve Forrester 1997; Kement vd., 2019; Starzyk vd., 2000; Güneş ve Samsa, 2012; Yağmur, 2015; Yurcu, 2017) anlaşılmaktadır. Serbest zaman tatmin ölçeği dört boyuttan (entelektüel, sosyal, yeterlilik-ustalık, itici-çekici) oluşmaktadır. Araştırmada ilgili ölçeğe faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçek dört boyut altında toplanmış ve toplam varyansın %57,54'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Aynı şekilde Beggs vd., (2004)'nin yükseköğretim öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada boş zaman motivasyon ölçeğine uyguladıkları faktör analizi sonucunda varyansın %63,18'ini açıkladığı; Yurcu'nun (2017, s.216) turistlerin kişilerarası ilişki tarzları, boş zaman motivasyonları ve boş zaman tatminleri ilişkisini araştırdığı çalışmada ise toplam varyansın %66,72'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu araştırmada boş zaman motivasyon ölçeğine ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,935 olarak bulunmuştur. Boş zaman motivasyon ölçeğinin güvenilirlik Cronbach Alpha katsayısını Güneş ve Samsa (2012, s.232), 0,893 olarak bulurken; Yağmur (2015, s.82), 0,939; Yurcu (2017, s.216) ise 0,930 olarak bulmuştur.

Araştırmanın evrenini Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi yönetiminden alınan bilgi doğrultusunda, bu fakültede Turizm İşletmeciliği bölümünde 296, Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde 527, Turizm Rehberliği bölümünde 402 olmak üzere toplam 1225 (normal ve ikinci öğrenim) öğrencinin olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın evreni 1225 kişiden oluşmaktadır. Krejcia ve Morgan (1970) evren hacminin büyüklüğünün ne kadar alınması gerektiğine dair genel bir tablo önermiş ve ilgili örneklem büyüklüğü hesaplamasında 0.05 anlamlılık düzeyinde ve 0,05 örneklem hatasında belirtilen 10.000'den küçük örneklem büyüklüklerinde 384 sayısının örneklem için yeterli olduğu belirtilmiştir (Ural ve Kılıç, 2004, s.48). Bu doğrultuda araştırma için 450 anket 1 Kasım – 31 Aralık 2018 tarihleri arasında dağıtılmıştır. Dağıtılan bu anketler öğrencilerden toplanmış ve yapılan incelemeler sonucunda eksik ve hatalı olan 60 anket değerlendirmeye alınmamış ve toplam 390 anket analize tabi tutulmuştur.

4. Araştırma Bulguları

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak turizm fakültesi öğrencilerine ait demografik özellikleri içeren frekans ve yüzde dağılımları ile ortalama ve standart sapma

değerleri verilmiştir. Turizm fakültesi öğrencilerinin kişilik özelliklerinin rekreasyon faaliyetlerine katılım düzeyi üzerindeki etkisine yönelik bir inceleme yapılmıştır. Araştırmanın takip eden bölümünde, araştırma verilerine uygulanan analizlerden elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Değerlendirmeye alınan söz konusu anketlere katılan öğrencilerin %58,7'sini kadınların ve %41,3'ünü ise erkeklerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Turizm fakültesi öğrencilerinin aylık harcamaları incelendiğinde %74,9'u 1000 TL ve altı, %13,8'i 1001-2000 TL, %5,1'i 2001-3000 TL, %6,2'si ise 3001 TL ve üzerinde para harcadıkları saptanmıştır. Fakülte öğrencilerinin yaptıkları harcamalar içinde rekreatif faaliyetlere harcadıkları miktarlara bakıldığında %47,9'u 0-100 TL, %28,2'si 101-200 TL, %11,3'ü 201-300 TL harcama yaparken %12,6'sı ise 300 TL ve üzeri rekreatif faaliyetler için para ayırdığı tespit edilmiştir. Bölüm bazında incelendiğinde % 38,2'si Turizm Rehberliği, %31,8'i Gastronomi ve Mutfak Sanatları ve %30'unun ise Turizm İşletmeciliği bölümlerinde okudukları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan fakülte öğrencilerinin % 22,3'ü 1. Sınıf, %28,2'si 2. sınıf, %22,3'ü 3. sınıf, %22,1'i 4. sınıf ve %5,1'i ise lisansüstü öğrencileridir. Öğrencilerin ailelerinin ikamet ettikleri yerler incelendiğinde %51'i il merkezinde, %30,8'i ilçe merkezinde, %4,6'sı belde ve %13,6'sının ise köylerde ikamet ettikleri ortaya çıkmıştır. Fakülte öğrencilerinin boş zamanları incelendiğinde %4,1'i hiç boş zamanım yok, %8,7'si 1-2 saat, %33,6'sı 3-4 saat, %27,7'si 5-6 saati olduğunu belirtirken öğrencilerin %25,9'u ise 6 saatin üzerinde boş zamana sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak veriler incelendiğinde öğrencilerin çok büyük bir bölümünün boş zamanlarının 3 saat ve üzerinde boş zamana sahip olduğu, ancak rekreatif harcamalara çok az miktarda para harcadıkları ifade edilebilir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Cinsiyet	Değişkenler	f	%	Sınıfınız	Değişkenler	f	%
	Kadın		229		58,7	1	
Erkek		161	41,3	2		110	28,2
Aylık Harcama	1000 TL ve altı	292	74,9	3		87	22,3
	1001-2000 TL	54	13,8	4		86	22,1
	2001-3000 TL	20	5,1	Lisansüstü		20	5,1
	3001 TL ve üzeri	24	6,2	İl Merkezi		199	51,0
Rekreatif Harcama	0-100 TL	187	47,9	Ailenizin İkamet Yeri	İlçe Merkezi	120	30,8
	101-200 TL	110	28,2		Belde	18	4,6
	201-300 TL	44	11,3		Köy	53	13,6
	301 TL ve üzeri	49	12,6		Hiç Yok	16	4,1
Bölüm	Turizm Rehberliği	149	38,2	Boş Zaman	1-2 Saat	34	8,7
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	124	31,8		3-4 Saat	131	33,6
	Turizm İşletmeciliği	117	30,0		5-6 Saat	108	27,7
					6+	101	25,9
Toplam		390	%100	Toplam		390	%100

Araştırmanın konusunu oluşturan kişilik özellikleri değişkeni ile Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin görüşleri doğrultusundaki her bir ifadeye ilişkin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları, ilgili boyutlara göre gruplandırılarak tablo 2’de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Nevrotiklik (duygusal denge) boyutunda ($\bar{x}=2,89$) yer alan “kişisel farkındalığı olan biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %3,8’i “hiçbir zaman”, %4,1’i “nadiren”, %22,6’sı “bazen”, %33,8’i “sık sık”, %35,6’sı ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=3,93$)’tür. Nevrotiklik (duygusal denge) boyutunun ifadeleri içinde ($\bar{x}=3,93$) “kişisel farkındalığı olan biriyim” ifadesi en olumlu ifade olurken, en olumsuz ifade ise ($\bar{x}=1,74$) “düşüncesiz biriyim” ifadesi olmuştur. Dışadönüklük boyutunda ($\bar{x}=3,70$) yer alan “sıcakkanlı biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %1,5’i “hiçbir zaman”, %6,7’si “nadiren”, %17,2’si “bazen”, %34,6’sı “sık sık”, %40,0’ının ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,04$) olurken dışadönüklük boyutunun içindeki en olumsuz ifade ($\bar{x}=3,16$) “baskın biriyim” olduğu saptanmıştır.

Açıklık boyutunda ($\bar{x}=3,91$) yer alan “açık görüşlü biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %1,0’i “hiçbir zaman”, %3,8’i “nadiren”, %19,2’si “bazen”, %31,5’i “sık sık”, %44,4’ü ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,14$)’tür. Açıklık boyutunun içindeki en olumsuz ifade ($\bar{x}=3,32$) “estetik eğilimi olan biriyim” olurken, en olumlu ifadenin ise ($\bar{x}=4,14$), “açık görüşlü biriyim” ifadesinin olduğu saptanmıştır. Geçimlilik boyutunda ($\bar{x}=3,91$) yer alan “yardımsever biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turist rehberlerinin %1,0’i “hiçbir zaman”, %1,0’i “nadiren”, %13,3’ü “bazen”, %34,9’u “sık sık”, %49,7’sinin ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,31$) ile en olumlu ifade olurken geçimlilik boyutu içindeki en olumsuz ifadenin ($\bar{x}=3,10$) “başkalarına güvenen biriyim” olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. Kişilik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kişilik Özellikleri	İfadeler		Sıklık Düzeyi					X̄	ss	Boyut Ortalaması	SS
			Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Sık sık (4)	Her zaman (5)				
Nevrotiklik	Kaygılı/ Endişeli biriyim.	%	7,2	23,3	36,9	22,1	10,5	3,05	1,07	2,89	0,60
	Sinirli/Kızgın biriyim	%	5,9	30,0	36,2	19,0	9,0	2,95	1,04		
	Depresif (hüzünlü) biriyim.	%	13,8	35,6	32,8	12,1	5,6	2,60	1,04		
	Kişisel farkındalığı olan biriyim.	%	3,8	4,1	22,6	33,8	35,6	3,93	1,04		
	Düşüncesiz biriyim.	%	50,5	30,8	14,4	2,3	2,1	1,74	0,92		
	Stresli biriyim.	%	9,5	26,4	26,4	23,3	14,4	3,06	1,20		
Dışadönüklük	Sıcakkanlı biriyim.	%	1,5	6,7	17,2	34,6	40,0	4,04	0,98	3,70	0,75
	Sosyal biriyim.	%	2,6	11,3	26,9	29,2	30,0	3,72	1,08		
	Baskın biriyim	%	7,4	16,9	40,0	23,1	12,6	3,16	1,08		
	Hareketli biriyim.	%	3,6	12,6	29,5	26,9	27,4	3,62	1,11		
	Heyecan arayan biriyim.	%	3,3	11,5	27,9	27,2	30,0	3,69	1,11		
	Neşeli biriyim.	%	2,3	5,9	19,0	39,5	33,3	3,95	0,98		
Açıklık (Yaşantıya)	Hayal gücü olan biriyim	%	0,8	3,6	15,6	42,8	37,2	4,12	0,85	3,91	0,62
	Estetik eğilimi olan biriyim.	%	7,9	13,3	33,3	29,0	16,4	3,32	1,13		
	Duygusal eğilimi olan biriyim.	%	1,3	9,5	27,4	33,8	27,9	3,77	1,00		
	Deneyime açık biriyim.	%	1,3	4,9	20,0	36,9	36,9	4,03	0,93		
	Meraklı biriyim.	%	1,5	3,3	18,7	36,9	39,5	4,09	0,92		
	Açık görüşlü biriyim.	%	1,0	3,8	19,2	31,5	44,4	4,14	0,92		
Geçimlilik (Uyumluluk)	Başkalarına güvenen biriyim.	%	11,3	22,3	27,2	22,8	16,4	3,10	1,24	3,91	0,61
	Açık sözlü biriyim.	%	3,3	8,7	25,4	30,0	32,6	3,79	1,09		
	Yardımsaver biriyim.	%	1,0	1,0	13,3	34,9	49,7	4,31	0,81		
	Uyumlu biriyim.	%	1,8	3,3	17,9	37,9	39,0	4,09	0,92		
	Alçak gönüllü biriyim.	%	1,5	4,4	19,7	35,9	38,5	4,05	0,94		
	Yumuşak kalpli biriyim.	%	1,0	5,6	17,7	31,5	44,1	4,12	0,96		
Sorumluluk	Becerikli biriyim.	%	1,8	3,8	27,9	33,8	32,6	3,91	0,95	4,06	0,69
	Düzenli biriyim.	%	4,9	11,5	20,0	27,7	35,9	3,78	1,18		
	Görevine bağlı biriyim	%	1,0	3,8	14,4	31,8	49,0	4,23	0,90		
	Başarma güdüsü olan biriyim.	%	1,3	1,3	18,2	41,3	37,9	4,13	0,84		
	Özdisiplini olan biriyim.	%	2,1	5,4	25,1	29,2	38,2	3,96	1,01		
	Ayrıntıları düşünen biriyim.	%	1,3	2,6	11,8	30,5	53,8	4,33	0,87		

Sorumluluk boyutunda ($\bar{x}=4,06$) yer alan “ayrıntıları düşünen biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %1,3’ü “hiçbir zaman”, %2,6’sı “nadiren”, %11,8’i “bazen”, %30,5’i “sık sık”, %53,8’inin ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,33$) ile en olumlu ifade olurken sorumluluk boyutunun içindeki en olumsuz ifade ($\bar{x}=3,78$) “düzenli biriyim” ifadesinin olduğu saptanmıştır. Kişilik özelliklerinin boyut ortalamaları incelendiğinde en olumsuz algılanan boyut nevroitiklik (duygusal dengesizlik) olurken turizm fakültesi öğrencilerinin en fazla gösterdikleri kişilik özelliğinin sorumluluk olduğu sırasıyla, geçimlilik, açıklık ve dışadönüklük olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın sonucu Arslan, Güripek ve İnce’nin (2017) yapmış oldukları çalışmanın sonucuyla orta düzeyde benzerlik gösterirken; Köroğlu (2014) ve Eser’in (2017) araştırmalarının sonuçları ile Kabakulak’ın

(2019) turist rehberlerinin kişilik özelliklerini araştırdığı çalışmanın sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir. Özoğul (2017) tarafından yapılan araştırma sonucuyla bu çalışmanın sonucu çelişmektedir. Bunun nedeni ise, kişiliğin zamana, mekâna ve duruma göre değişebilen dinamik yapısıyla açıklanabilir.

Katılımcıların kişilik özellikleri ile boş zamanlarında yaptıkları faaliyet türlerine ilişkin t-testi tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4’de yer alan “R” ile başlayan kodlamalara karşılık gelen ifadeler aşağıda yer almaktadır. R1: Kitap, gazete okurum; R2: Müzik dinlerim; R3: Televizyon izlerim; R4: Sinema ve tiyatroya giderim; R5: Çarşı, Pazar, fuar, park gibi gezintilere çıkarım; R6: Spor yaparım (aktif); R7: Becerileri gerektiren el işleri ve sanatla uğraşırım; R8: Spor yarışmalarını izlerim (tesislere giderek); R9: Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşırım; R10: Kültürel ve ilmi faaliyetlere katılırım; R11: Kafe türü yerlere giderim; R12: İnternet kafeye giderim; R13: Bilgisayarlı oyun salonlarına giderim; R14: Disko, bar, pub (taverna) vb. yerlere giderim; R15: Belli bir şeyle uğraşmam; R16: Arkadaş ziyaretlerine giderim; R17: Dini aktivitelere katılırım/ibadet ederim, şeklinde kodlanmıştır.

Dini aktivitelere katılanlar/ibadet eden öğrenciler (R17), herhangi bir kişilik özelliği sergilememektedir. Bununla birlikte kitap, gazete okuyan (R1) ve müzik dinleyen öğrenciler (R2) açıklık; televizyon izleyenler (R3) geçimlilik; sinema ve tiyatroya gidenler (R4) nevroitiklik, dışadönüklük ve açıklık; çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıkanlar (R5) nevroitiklik, dışadönüklük, açıklık ve geçimlilik; aktif spor yapanlar (R6) dışadönük; becerileri gerektiren el işleri ve sanatla uğraşanlar (R7) açıklık geçimlilik ve sorumluluk; spor yarışmalarını tesislere giderek izleyenler (R8) dışadönüklük; sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşanlar (R9) dışadönüklük, açıklık ve geçimlilik; kültürel ve ilmi faaliyetlere katılanlar (R10) dışadönüklük, açıklık, geçimlilik ve sorumluluk; kafe türü yerlere gidenler (R11) dışadönüklük; internet kafeye gidenler (R12) ve bilgisayarlı oyun salonlarına gidenler (R13) sorumluluk; disko, bar, pub (taverna) vb. yerlere gidenler (R14) dışadönüklük ve açıklık; belli bir şeyle uğraşmayanlar (R15) nevroitiklik ve sorumluluk; arkadaş ziyaretlerine gidenler (R16) dışadönüklük ve geçimlilik kişilik özelliklerini daha fazla sergilemektedirler.

Genel olarak değerlendirildiğinde Tablo 4’te yer alan ifadelere ait sonuçların şaşırtıcı değildir. İfadelere karşılık çıkan sonuçlarla beklenen davranışların birbirleriyle tutarlı oldukları ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zamanlarında Yaptıkları Faaliyet Türlerine İlişkin t-testi

İfadeler		Nevrotiklik		Dışadönüklük		Açıklık		Geçimlilik		Sorumluluk	
		$\bar{X} \pm SS$	p	$\bar{X} \pm SS$	p	$\bar{X} \pm SS$	p	$\bar{X} \pm SS$	p	$\bar{X} \pm SS$	p
R1	E	2,87±0,58	0,379	3,68±0,73	0,655	3,96±0,63	0,048	3,93±0,57	0,345	4,09±0,69	0,183
	H	2,92±0,64		3,72±0,78		3,83±0,58		3,87±0,67		3,99±0,57	
R2	E	2,88±0,59	0,791	3,71±0,74	0,149	3,93±0,62	0,013	3,91±0,61	0,625	4,06±0,69	0,852
	H	2,92±0,74		3,48±0,92		3,61±0,50		3,85±0,54		4,03±0,58	
R3	E	2,88±0,58	0,889	3,75±0,70	0,073	3,90±0,61	0,622	3,98±0,60	0,007	4,09±0,69	0,287
	H	2,89±0,63		3,61±0,82		3,93±0,62		3,81±0,61		4,01±0,68	
R4	E	2,84±0,57	0,028	3,79±0,69	0,001	3,98±0,61	0,002	3,95±0,62	0,088	4,10±0,68	0,052
	H	2,98±0,65		3,51±0,81		3,78±0,61		3,84±0,59		3,96±0,68	
R5	E	2,85±0,57	0,040	3,79±0,69	0,000	3,96±0,61	0,007	3,97±0,57	0,003	4,09±0,67	0,070
	H	3,00±0,66		3,41±0,83		3,76±0,61		3,74±0,68		3,95±0,72	
R6	E	2,94±0,67	0,321	3,86±0,67	0,015	3,96±0,66	0,374	3,95±0,61	0,437	4,09±0,72	0,599
	H	2,87±0,57		3,64±0,77		3,90±0,60		3,90±0,61		4,04±0,68	
R7	E	2,95±0,64	0,228	3,76±0,83	0,363	4,15±0,69	0,000	4,09±0,57	0,002	4,30±0,62	0,000
	H	2,87±0,59		3,68±0,72		3,84±0,61		3,86±0,61		3,98±0,40	
R8	E	2,85±0,55	0,533	3,92±0,66	0,003	3,90±0,63	0,813	3,87±0,66	0,498	4,09±0,62	0,574
	H	2,90±0,61		3,64±0,76		3,91±0,61		3,92±0,60		4,05±0,70	
R9	E	2,81±0,65	0,144	4,07±0,58	0,000	4,18±0,55	0,000	4,09±0,55	0,001	4,15±0,68	0,125
	H	2,91±0,58		3,57±0,76		3,82±0,61		3,85±0,62		4,02±0,69	
R10	E	2,87±0,56	0,721	3,91±0,71	0,003	4,09±0,67	0,003	4,04±0,55	0,028	4,19±0,63	0,044
	H	2,89±0,61		3,64±0,75		3,86±0,62		3,87±0,62		4,02±0,70	
R11	E	2,86±0,60	0,176	3,79±0,68	0,000	3,93±0,61	0,233	3,93±0,62	0,231	4,04±0,69	0,536
	H	2,96±0,60		3,43±0,87		3,85±0,63		3,84±0,56		4,09±0,69	
R12	E	2,79±0,61	0,315	3,66±0,72	0,766	3,82±0,62	0,342	3,96±0,63	0,558	3,77±0,75	0,008
	H	2,90±0,60		3,70±0,75		3,92±0,62		3,90±0,61		4,09±0,67	
R13	E	2,85±0,65	0,600	3,58±0,76	0,224	3,80±0,63	0,159	3,85±0,59	0,458	3,59±0,77	0,000
	H	2,89±0,59		3,71±0,75		3,93±0,61		3,92±0,61		4,12±0,65	
R14	E	2,91±0,64	0,620	4,06±0,55	0,000	4,07±3,86	0,004	3,93±0,62	0,767	4,03±0,76	0,710
	H	2,88±0,59		3,58±0,77		3,86±0,61		3,90±0,61		4,06±0,66	
R15	E	3,14±0,68	0,002	3,60±0,86	0,326	3,83±0,71	0,297	3,83±0,73	0,303	3,67±0,85	0,000
	H	2,85±0,58		3,71±0,73		3,92±0,60		3,92±0,59		4,11±0,64	
R16	E	2,86±0,59	0,157	3,81±0,68	0,000	3,94±0,60	0,143	4,00±0,58	0,000	4,06±0,70	0,823
	H	2,95±0,61		3,47±0,84		3,85±0,64		3,73±0,64		4,04±0,66	
R17	E	2,89±0,56	0,913	3,73±0,79	0,624	3,94±0,61	0,590	4,00±0,59	0,087	4,13±0,64	0,248
	H	2,89±0,61		3,69±0,74		3,90±0,62		3,88±0,61		4,03±0,70	

*p< 0,05; p: Anlamlılık Düzeyi; E: Evet; H: Hayır

Boş zaman motivasyon ölçeğine ilişkin bulgular tablo 5’te yer almaktadır. Boş zaman motivasyon ölçeği dört boyut altında toplanmıştır. Bu boyutlar “entelektüel, sosyal, yeterlik-ustalık ve itici-çekici” olarak ifade edilmiştir. Boyutlar incelendiğinde entelektüel boyutta yer alan ifadeler içinde en yüksek ortalamaya sahip ifade ($\bar{x}=4,20$)“yeni şeyler keşfetmek için” olurken “etrafımdaki olaylardan haberdar olmak için” ($\bar{x}=3,30$)ifadesi ise boyut içindeki en düşük ortalamaya sahip ifade olmuştur.

Tablo 5. Turizm Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zaman Motivasyon Düzeyleri Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Faktörler	İfadeler	Toplam (n=390)		Boyut Ortalamaları
		\bar{X}	ss	
Entelektüel	Etrafımdaki olaylardan haberdar olmak için	3,30	1,04	3,87
	Merakımı gidermek için	3,60	0,98	
	Yeni fikirler edinmek için	4,03	0,99	
	Kendim hakkında daha fazla bilgi edinmek için	3,80	1,04	
	Bilgimi artırmak için	4,11	0,96	
	Yeni şeyler keşfetmek için	4,20	0,91	
	Yaratıcı olmak için	3,99	0,98	
	Hayal gücümü kullanmak için	3,92	1,00	
Sosyal	Başkaları ile arkadaşlık kurmak için	3,48	1,10	3,41
	Diğerleri ile etkileşim halinde olmak için	3,51	1,07	
	Yakın dostluklar kurmak için	3,33	1,16	
	Yeni ve farklı insanlarla tanışmak için	3,57	1,10	
	Düşüncelerimi, hislerimi ve fiziksel yeteneklerimi ortaya çıkarmak için	3,74	1,04	
	Sosyal olarak yetenekli ve becerikli olmak için	3,70	1,06	
	Ait olma hissi elde etmek için	3,06	1,18	
	Diğerlerinin saygısını kazanmak için	2,92	1,22	
Yeterlilik- Ustalık	Yeteneklerimi ispatlamak için	3,04	1,20	3,44
	Yeteneklerimi göstermede iyi olmak için	3,22	1,16	
	Yeteneklerimi ve becerilerimi yapmayı geliştirmek için	3,65	1,13	
	Aktif olmak için	3,78	1,06	
	Fiziksel beceri ve yetenekleri geliştirmek için	3,70	1,04	
	Fiziksel şeklimi korumak için	3,32	1,14	
	Fiziksel yeteneklerimi kullanmak için	3,43	1,09	
	Fiziksel formumu geliştirmek için	3,36	1,12	
İtici – Çekici	Hafiflemek için	3,28	1,19	3,73
	Bazen yalnız kalmayı sevdiğim için	3,51	1,29	
	Fiziksel olarak rahatlamak için	3,73	1,07	
	Zihinsel olarak rahatlamak için	3,91	1,08	
	Günlük koşuşturmalardan kaçınmak için	3,67	1,17	
	Dinlenmek için	3,82	1,12	
	Stres ve gerilimden kaçınmak için	4,00	1,07	
	Zamanımı rutinlikten çıkarmak için	3,92	1,11	
Genel Ortalama				3,61

Sosyal boyut içinde en yüksek ortalamaya sahip ifade ($\bar{x}=3,74$)“düşüncelerimi, hislerimi ve fiziksel yeteneklerimi ortaya çıkarmak için” olmuştur. En düşük ortalama ortalamaya sahip ifade ise “diğerlerinin saygısını kazanmak için” ($\bar{x}=2,92$) olmuştur. Yeterlilik-ustalık boyutunda en yüksek ortalamaya sahip ifade ($\bar{x}=3,78$)“aktif olmak için” olurken ($\bar{x}=3,04$) “yeteneklerimi ispatlamak için” ifadesi ise en düşük ortalamaya sahip ifade olmuştur. İtici-çekici boyutta ise en yüksek ortalama ($\bar{x}=4,00$)“stres ve gerilimden kaçınmak için” ifadesindeyken en düşük ortalama ise ($\bar{x}=3,28$)“hafiflemek için” ifadesinde ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuç ile Güneş ve Samsa (2012) ile Beggs vd.’nin yapmış

oldukları çalışmanın sonucu büyük ölçüde benzerlik gösterirken bu araştırmada çıkan sonuç ile Yağmur'un (2015) yaptığı çalışmanın sonucu birbiriyle çelişmektedir.

Ölçekteki en yüksek ortalamaya sahip boyutun “entelektüel” ($\bar{x}=3,87$) boyut olduğu belirlenmiştir. En düşük ortalamaya sahip boyut ise “sosyal” ($\bar{x}=3,41$) boyut olarak bulunmuştur. Bu sonuç, Beggs, Stintt ve Elkins'in (2004) sonuçlarıyla büyük ölçüde uyumluluk göstermektedir. Kanters ve Forrester (1997) ve Yağmur (2015) ise, sosyal faktörün diğer motivasyon faktörlerinden çok daha önemli olduğunu bulmuşlardır. Kanters ve Forrester (1997) ve Yağmur'un (2015) bulduğu bu sonuçlar ile bu araştırmanın sonucu farklılık göstermektedir. Boş zaman motivasyonları ölçeğine ilişkin genel ortalama ($\bar{x}=3,61$) olarak bulunmuştur.

Bu bilgilerden hareketle Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılırken sosyalleşmekten ziyade entelektüel bilgi birikimlerini arttırmak için rekreatif faaliyetlere katıldıkları ve boş zaman motivasyonlarının ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Tablo 6 genel olarak incelendiğinde en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=4,20$) sahip ifadenin “yeni şeyler keşfetmek için” olduğu en düşük ortalamasının ($\bar{x}=2,92$) ise “diğerlerinin saygısını kazanmak için” ifadesi olduğu söylenebilir. Buradan hareketle turizm fakültesi öğrencilerinin yeniliklere açık olduğu yaşamlarında yeni şeyler öğrenmek istedikleri; aynı zamanda birilerine hoş görünmek için rekreatif faaliyetlere katılmadıkları ve bu durumun tamamen doğal bir süreç olduğu ifade edilebilir.

Tablo 6. Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Motivasyon Düzeyleri ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Matrisi

Boyutlar	r/p	Entelektüel	Sosyal	Yeterlik-Uсталık	İtici-Çekici	Boş Zaman Motivasyon Genel
Nevrotiklik	r	-0,076	-0,057	-0,037	0,085	-0,024
	p	0,135	0,262	0,471	0,095	0,635
Dışadönüklük	r	0,318**	0,326**	0,315**	0,127*	0,339**
	p	0,000	0,000	0,000	0,012	0,000
Açıklık	r	0,415**	0,266**	0,307**	0,227**	0,379**
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Geçimlilik	r	0,340**	0,380**	0,364**	0,263**	0,424**
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Sorumluluk	r	0,379**	0,239**	0,274**	0,189**	0,337**
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

*: $p<0,05$; **: $p<0,01$; r: Korelasyon Kat Sayısı; p: Anlamlılık Düzeyi.

Araştırmada Turizm Fakültesi öğrencilerinin kişilik özellikleri boyutları ile boş zaman motivasyon düzeyleri boyutları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 6'da

sunulmuştur. Pearson korelasyon analizinin güven aralıkları Kalaycı'nın (2017) belirttiği korelasyon kat sayısı aralıklarına göre yorumlanmıştır. Buna göre, nevroitiklik ile boş zaman motivasyon ölçeği ve alt boyutları arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Nevrotiklik boyutu dışında diğer tüm değişkenler arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler bulunmuştur. Bu kapsamda, dışadönüklük ile entelektüel boyut arasında ($r=0,318$; $p<0,01$); dışadönüklük ile sosyal boyut arasında ($r=0,326$; $p<0,01$); dışadönüklük ile yeterlik-ustalık boyutu arasında ($r=0,315$; $p<0,01$) pozitif, zayıf düzeyde ve anlamlı ilişkiler söz konusuysen ($0,25<r<0,49$), dışadönüklük ile itici-çekici boyut ($r=0,127$; $p<0,01$) arasında pozitif, çok zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($0,00<r<0,25$).Lin, Wang ve Cheng (2007) tarafından dışadönüklük ile boş zaman motivasyonlarının araştırıldığı çalışmada da büyük ölçüde benzer bir sonuca ulaşılmıştır.

Açıklık ile entelektüel boyut ($r=0,415$; $p<0,01$); açıklık ile sosyal boyut arasında ($r=0,266$; $p<0,01$); açıklık ile yeterlik-ustalık boyutu arasında ($r=0,307$; $p<0,01$) pozitif, zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki söz konusuysen ($0,25<r<0,49$), açıklık ile itici-çekici boyut ($r=0,227$; $p<0,01$) arasında pozitif, çok zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($0,00<r<0,25$).Geçimlilik ile entelektüel boyut arasında ($r=0,340$; $p<0,01$); geçimlilik ile sosyal boyut arasında ($r=0,380$; $p<0,01$); geçimlilik ile yeterlik-ustalık boyutu arasında ($r=0,364$; $p<0,01$); geçimlilik ile itici-çekici boyut ($r=0,263$; $p<0,01$) arasında pozitif, zayıf düzeyde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur ($0,25<r<0,49$).

Sorumluluk ile entelektüel boyut arasında ($r=0,379$; $p<0,01$); sorumluluk ile yeterlik-ustalık boyutu arasında ($r=0,274$; $p<0,01$) pozitif, zayıf düzeyde ve anlamlı ilişkiler söz konusuysen ($0,25<r<0,49$), sorumluluk ile sosyal boyut arasında ($r=0,239$; $p<0,01$) ve sorumluluk ile itici-çekici boyut ($r=0,189$; $p<0,01$) arasında pozitif, çok zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($0,00<r<0,25$). Dışadönüklük ($r=0,339$; $p<0,01$); açıklık ($r=0,379$; $p<0,01$); geçimlilik ($r=0,424$; $p<0,01$) ve sorumluluk ($r=0,337$; $p<0,01$) ile boş zaman motivasyon ölçeği arasında pozitif, zayıf yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ancak nevroitiklik ile boş zaman motivasyon ölçeği arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde, nevroitik kişilik özelliğine sahip öğrencilerin daha çok içine kapanık oldukları ve verdikleri tepkilerde diğer kişilerle pek anlaşamadıkları ve bu durumunda rekreasyon faaliyetlerine katılma motivasyonlarını etkilediği, aynı şekilde dışadönük, yaşantıya açık, geçimli ve sorumluluk özellikleri gösteren öğrencilerin daha sosyal olabildikleri ve rekreatif faaliyetlere daha sık katılma eğiliminde olabilecekleri söylenebilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada değerlendirmeye alınan anket sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların % 58, 7' sini kadınların, % 41, 3' ünü ise erkeklerin oluşturduğu görülmekte olup, aylık harcamaların % 74,9'u 1000 TL ve altında olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların rekreatif faaliyetlere harcadıkları miktar ise % 47, 9 ile 0 – 100 tl arasındadır. Bu sonuçta öğrencilerin önemli bir bölümünün rekreatif faaliyetlere yeterli bütçe ayıramadığını göstermektedir. Öğrencilerin ailelerinin ikamet ettikleri bölgeler incelendiğinde ise toplamda %80'lik kısmının il ve ilçe merkezlerinde yaşadıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların kendilerine ait boş zaman sürelerine bakıldığında ise % 53' e yakın kısmın beş saat ve fazlası boş zamana sahip oldukları görülmüştür. Bu iki sonuç doğrultusunda öğrencilerin rekreatif faaliyetler için boş zamanlarının olduğunu fakat bu faaliyetlere ayıracakları bütçelerinin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Çalışmada Fakülte genelinde gerek bölüm, gerekse de sınıf bazında katılımın birbirine yakın olduğu söylenebilir. Katılımcıların kişilik özellikleri ile boş zamanlarında yaptıkları faaliyetler incelendiğinde, dini aktivitelere katılanlar\ ibadet eden öğrencilerin herhangi bir kişilik özelliği sergilemediği görülmektedir.

Yapılan aktivite ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, kitap, gazete okuyan ve müzik dinleyen öğrencilerin “açıklık”, televizyon izleyenlerin “geçimlilik”, sinema ve tiyatroya gidenlerin “nevrotiklik, dışa dönüklük, açıklık” , çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintileri tercih edenlerin “nevrotiklik, dışa dönüklük, geçimlilik”, aktif bir şekilde spor yapanların “dışa dönüklük” , el işleri ve sanatla uğraşanların “açıklık, geçimlilik, sorumluluk” , spor yarışmalarını tesislere giderek izleyenler “dışadönüklük”, sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşanlar “dışadönüklük, açıklık, geçimlilik”, kültürel ve ilmi faaliyetlere katılanlar “dışadönüklük, açıklık, geçimlilik, sorumluluk”, kahvehane türü yerlere gidenler “dışadönüklük”, internet kafeye gidenler ve bilgisayarlı oyun salonlarına gidenler “sorumluluk”, disko, bar, pub vb. yerlere gidenler “dışadönüklük, açıklık”, belirli bir şeyle uğraşmayanlar “nevrotik, sorumluluk”, arkadaş ziyaretlerine gidenler “dışadönüklük, geçimlilik” kişilik özelliklerini daha fazla sergiledikleri görülmektedir. İfadelerle karşılık çıkan sonuçların beklenen davranışların birbiriyle tutarlı oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın konusunu oluşturan kişilik özellikleri değişkeni ile öğrencilerin görüşleri doğrultusunda her bir ifadeye ilişkin ilgili boyutlar incelendiğinde, “nevrotik kişilik özelliği” gösteren katılımcıların ifadeleri içinde en olumlu ifade “kişisel farkındalığı olan biriyim” iken en olumsuz ifade ise “düşüncesiz biriyim” olmuştur. “Dışadönüklük kişilik özelliği”

boyutunda en olumsuz ifade “baskın bireyim” olarak saptanmıştır. “Açıklık kişiliği özelliği” ise en olumsuz ifade “estetik eğitimi olan biriyim” olurken, en olumlu ifade ise “açık görüşlü biriyim” ifadesinin olduğu saptanmıştır. “Geçimlilik kişilik özelliği” boyutunda en olumlu ifade “yardımsever biriyim” en olumsuz ifade “başkalarına güvenen biriyim” olduğu görülmüştür. “Sorumluluk kişilik özelliği” boyutunda en olumlu ifade “ayrıntılı düşünen biriyim” en olumsuz ifade “düzenli biriyim” ifadesi olmuştur. Kişilik özelliklerinin boyut ortalaması incelendiğinde en olumsuz algılanan boyutun nevroitiklik, en fazla gösterilen kişilik özelliğinin ise sorumluluk olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırma sonucunun Eser (2017) ve Kabakulak (2019) çalışmalarıyla uyumluluk gösterdiği söylenebilir. Araştırmada kişilik özellikleri boyutları ile boş zaman motivasyon düzeyleri boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında nevroitiklik boyutu dışında diğer tüm değişkenler arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler bulunmuştur. Nevrotik kişilik özelliğine sahip öğrencilerin daha çok içine kapanık oldukları ve verdikleri tepkilerde diğer kişilerle pek fazla anlaşamadıkları, bu durumun rekreasyon faaliyetlerine katılma motivasyonlarını etkilediği görülmüştür.

Çalışmanın bir diğer sonucu olarak dışa dönük yaşantıya açık geçimli ve sorumluluk özellikleri gösteren öğrencilerin daha sosyal olabildikleri, rekreatif faaliyetlere daha sık katılma eğiliminde olabilecekleri söylenebilir. Boş zaman motivasyon ölçeğine ilişkin bulgulara bakıldığında entelektüel boyutta yer alan ifadeler içinde en yüksek ortalamaya sahip ifadenin “yeni şeyler keşfetmek”, sosyal boyut içinde en yüksek ortalamanın “düşüncelerimi, hislerimi ve fiziksel yeteneklerimi ortaya çıkartmak için”, yeterlilik- ustalık boyutunda ise en yüksek ortalamanın “aktif olmak için” , itici- çekici boyutta ise, “stres ve gerilimden kaçınmak için” ifadeleri ortaya çıkmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuçların Samsa ve Güneş (2012), Beggs vd.,’nin (2004) yapmış oldukları çalışmaların sonucu ile büyük ölçüde benzerlik taşırken, Yağmur (2015)’ un yapmış olduğu çalışmanın sonucu ile çeliştiği görülmektedir. Araştırma ölçeğinde en yüksek ortalamaya sahip boyutun “entelektüel” boyut olduğu en düşük boyutun ise “sosyal” boyut olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılırken sosyalleşmekten ziyade entelektüel bilgi birikimini arttırmak için rekreatif faaliyetlere katıldıklarını göstermektedir. Çalışmanın bir diğer sonucu ise öğrencilerin yeniliklere açık olduğu yaşamlarında yeni şeyler öğrenmek istedikleri; bununla birlikte öğrencilerin başkalarına hoş görünmek için rekreatif faaliyetlere katılmadıkları görülmektedir.

Hem eğitimsel hem de sosyal ihtiyaçları karşılamak üzere, amaç güden üniversitelerde öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşıladıkları, ders ve çalışma zamanları dışında kendilerine

ait zamanın artması, daha fazla sosyalleşme ve rekreatif faaliyete katılma oranlarını arttıracaktır. Bunun yanı sıra üniversite ve üniversitenin bulunduğu yerleşkenin sahip olduğu rekreatif olanaklarda rekreatif faaliyetlere katılım oranını etkileyen bir diğer husustur. Öğrencilerin rekreatif faaliyetlere ayıracakları yeteri kadar boş zamana sahip oldukları ancak, bunu karşılayacak bütçelerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda gerek yerel idari, gerekse üniversite yönetim birimlerinin kar amacı düşük sosyal tesis ve rekreasyon alanlarını çoğaltması katılımı ve çeşitliliği yükseltebilir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere katılım düzeyini belirlemeye yönelik çalışmalar farklı fakülte veya farklı üniversiteleri de kapsayacak şekilde genişletilerek, daha ayrıntılı karşılaştırmaların yapılmasının da yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akoğlan Kozak, M., Eren, S. ve Çakır, O. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24 (1), 7-22.
- Akyıldız, M. (2013). *Ciddi ve Kayıtsız Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, E., Güripek, E. ve İnce, C. (2017). Kişilik ve Meslek Seçimi İlişkisi: Turizm Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kesit Akademi Dergisi*, 11, 200-217.
- Balcı, V. ve İlhan A. (2006). Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 11-18.
- Başar, B. (2015). *Kültür ve Sanat Faaliyetlerinde Deneyimsel Pazarlamanın Müşteri Sadakatine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Beard, J. G. and Ragheb, M. G. (1980). Measurement Leisure Satisfaction, *Journal of Leisure Research*, 12 (1), 20-33.
- Beggs, A. B., Elkins, S. J. and Stitt, J. E. (2004). Leisure Motivation of Participants and Nonparticipants in Campus Recreational Sports Programs. *Recreational Sports Journal*, 1: 65-76.

- Beggs, B. A. and Elkins, D. J. (2010), The Influence of Leisure Motivation on Leisure Satisfaction. *The Cyber Journal of Applied Leisure and Recreation Research*, <http://larnet.org/2010-02.html>, (Erişim Tarihi: 16. 11. 2019).
- Beggs, B., Kleparski, T., Elkins, D. and Hurd, A. (2014), Leisure Motivation of Older Adults in Relation to Other Adult Life Stages, Activities, *Adaptation & Aging*, 38 (3), 175-187.
- Butler, G. D. (1976). *Introduction to Community Recreation, The National Recreation and Park Association*. Mcgrow-Hill Book.
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14 (1), 56-64.
- Eralp, Z. (1974). *Turizmin Toplumsal Değişme Sosyo-Ekonomik Etkisi, Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi akt. Akoğlan Kozak, M., Eren, S. ve Çakır, O. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24 (1), 7-22.
- Eser, S. (2017). *Kişilik Özelliklerinin Mesleğe Yönelik Tutuma Etkisinde Öğrenme Stilleri ve Akademik Motivasyonun Aracılık Rolü: Lisans Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Glikson, A. (1956). *Notes on Landscape Planning and Ecology*. In Proceedings and Papers, Sixth Technical Meeting of the International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources.
- Goldberg, L.R. (1981). *Language and Individual Differences: The Search for Universals in Personality Lexicons*. In L. Wheeler (Ed.) *Review of Personality and Social Psychology* Beverly Hills, CA: Sage, 2, 141-165.
- Güçer, E. ve Başar, B. (2014). Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Sanatsal Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeylerine Yönelik Bir İnceleme. *13. Geleneksel Turizm Paneli Bildiriler Kitabı*. İstanbul.
- Gül, T. (2014). Rekreasyon Olgusuna Genel Yaklaşım. (Editör: A. Yaylı), *Rekreasyona Giriş* (1.Baskı, s. 1-67). Ankara: Detay Yayıncılık
- Güneş, N. ve Samsa, M. (2012). Öğretim Elemanlarının Demografik Özelliklerine Göre Rekreatif Faaliyetlere Katılım Nedenlerinin Belirlenmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği. *Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, 644 – 655.

- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., Dinç, Y. (2003). *Rekreasyon ve Boş Zaman Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hemingway, J. L., Henderson, K. A., Bialeschki, M. D., Hodges, J. S., Kivel, B. D. and Sessous, H. D. (2001). *Introduction to Recreation and Leisure Services*. Pennsylvania Venture.
- Hough, L.M. ve Ones, D.S. (2001). *The structure, measurement, validity and use of personality variables in industrial work and organizational psychology*. In N. Anderson, D.S. Ones, H.K. Sinangil ve C. Viswesvaran (Ed.), *Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology*. London, SAGE Publication. 1, 233-277.
- Jensen, F. S. (1999). *Forest Recreation in Denmark From The 1970s To The 1990s*. Milj-og Energiministeriet, Forskningscentret for Skov and Landskab.
- Kabakulak, A. (2018). *Kişilik Özelliklerinin Mesleki Tutum ve İş Doyumuna Etkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayınları.
- Kanters, M. A. ve Forrester, S. (1997). The motivations and Self-Esteem of Intramural Sports Participants, *NIRSA Journal*, 21: 3-7.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karlı, Ü., Polat, E., Yılmaz, B. ve Koçak S. (2008). Serbest Zaman Tatmin Ölçeğinin (Sztö-Uzun Versiyon) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 80-91.
- Kaya, S. (2003). *Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kement, Ü. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Ticari Nitelikli Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Sıklıklarının Ve Harcama Düzeylerinin İncelenmesi: Bingöl Üniversitesi Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3 (3): 676-692.

- Kement, Ü., Çavuşoğlu, S. ve Uslu, A. (2019). Turizm Eğitimi Gören Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Kültürel Zekâ Düzeylerine Etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30 (1), 57-68.
- Kır, İ. (2007). Yüksek Öğretim Gençliğinin Boş Zaman Etkinlikleri: Ksü örneği. *Kahra Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 307-328.
- Koçel, T. (2015). *İşletme Yönetimi*. 16. Baskı İstanbul: Beta Basım Yayıncılık.
- Kovacs, K. F., (2007). The Influence of Recreation and Amenity Benefits of Open Space on Residential Development Patterns. *Land Economics*, 83(4), 475-496.
- Köroğlu, Ö. (2014). Meslek Seçimi ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 137-157.
- Kraus, R. G. (1985). *Recreation program planning today*. Scott Foresman and Company.
- Krejcie, R. ve Morgan, D.W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607-630.
- Leith, P., Austin, D. L. and Robertson, J. (2008). The World of Recreation and Fitness Leadership. *Sport Books Publisher*, 71-85.
- Lin, J., Wang, E. and Cheng, J. (2007). The Relationship Between Extroversion and Leisure Motivation: Evidence from Fitness Center Participation. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 35, 1317-1322. 10.2224/sbp.2007.35.10.1317.
- Mannell, R.C., Kleiber, D. A. (1997). *A Social Psychology of Leisure*, Venture Publishing
- Martin, W. S. and Myrick, F. L. (1976). Personality and Leisure Time Activities, *Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*, 47(2), 246-253. DOI: 10.1080/10671315.1976.10615368.
- McCrae, R. R., ve Costa Jr, P. T. (1989). Different points of view: Self-reports and Ratings in the Assessment of Personality. Recent advances in social psychology: *An international perspective*, 429-439.
- McLean, D. D., Hurd, A. R., and Jensen, R. R. (2005). Using Q-Methodology in Competency Development for Ceos in Public Parks and Recreation. *Managing Leisure*, 10 (3), 156-165.

- Merriam-Webster Dictionary, (2020). Leisure, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/leisure>. (Erişim Tarihi: 23.03.2020).
- Neumeyer, M. H. (1958). Areas for Research In Leisure and Recreation. *Sociology and Social Research*, 43 (2), 90-96.
- Özoğul, G. (2017). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişilik Özellikleri ile Mesleki Bağlılık Arasındaki İlişki Üzerine Psikolojik Sermayenin Aracılık Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Pelit, E. and Kabakulak, A. (2019). Effects of Tourist Guides' Personal Traits on Job Attitude and Job Satisfaction: A Study in Turkey, *PODIUM Sport, Leisure and Tourism Review*, 8 (3), 564-381, DOI: 10.5585/podium.v8i3.13165, e-ISSN: 2316-932X.
- Pigram, J. (1983). *Outdoor Recreation and Resource Management*. Croom Helm Ltd.
- Robinson, G. W. S. (1972). The Recreation Geography of South Asia. *Geographical Review*, 561-572.
- Roney, S. A. (2018). *Turizm Bir Sistemin Analizi*. 2. Baskı Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ryan, C. and Glendon, I. (1998). Application of Leisure Motivation Scale to Tourism. *Annals of Tourism Research*, 25 (1), 169-184.
- Sabbağ, Ç. ve Aksoy, E. (2011). Üniversite Öğrencileri ve Çalışanların Boş Zaman Etkinlikleri: Adıyaman Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 10-23.
- Salgado, J. F., Viswesvaran, C. and Ones, D. S. (2001). *Predictors Used for Personnel Selection: An Overview of Constructs, Methods and Techniques*. In N. Anderson, D.S. Ones, H.K. Sinangil ve C. Viswesvaran (Ed.), *Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology*, 1, 165-199. London, SAGE Publication.
- Sarıbaşı, Ö. (2012). Kişilik Tiplerine ve Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme ve Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımı Etkileyen Unsurlar: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *13. Ulusal Turizm Kongresi*, 06-09 Aralık 2012, Antalya.
- Schrag K ve Strattman K. (2009). Free-time Literacy Activities. *Proceedings of the 5th Annual GRASP Symposium*, Communication Sciences and Disorders. College of Health Professions, Wichita State University, ss:156-157.

- Selengil, T. S. (2004). *Motivasyon Yönelimleri ve Rol Uyumsuzluğu Değişenlerinin Kişilik ile İş Performansı Arasındaki İlişki Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Somer, O. ve Goldberg, L. R. (1999). The Structure of Turkish Trait Descriptive Adjective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76 (3), 421-450.
- Starzyk, K. B., Reddon, J. R. ve Friel, J. P. (2000). Need Structure, Leisure Motivation and Psychosocial Adjustment Among Young Offenders And High School Students. *Journal of Offender Rehabilitation*. 1(2), 63-174.
- Süzer, M. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8) , 123-133.
- Taşçı, D. ve Eroğlu, E. (2007). Yöneticilerin Kişilik Özellikleri ile Kullandıkları İkna ve Etkileme Taktiklerinin Kullanım Sıklığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (17), 533-546.
- TDK, (2018). Kişilik, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a8183c23e6340.43764972 (Erişim Tarihi:03.01.2019).
- Terzioğlu, A ve Yazıcı M. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anlayış Ve Alışkanlıkları (Atatürk Üniversitesi Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1–31.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. 5th Edition. Routledge and Francis Group, 110-139.
- Tuncay, S. (2000). Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 244 -251.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS İle Veri Analizi*. 2. Baskı Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yağmur, Y. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin İncelenmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8 (2): 196-211.

- Yılmaz, Ş. (2007). *Rekreasyon Faaliyetlerinin Yönetim ve Organizasyonu Antalya Bölgesinde ki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yurcu, G. (2017). Turistlerin Kişilerarası İlişki Tarzları, Boş Zaman Motivasyonları ve Boş Zaman Tatminleri İlişkisi: Antalya\Kemer\Beldibi örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 200-226.